

Jagna Cyganik

M.A., University of New Mexico

„Woda jest życiem”. Analiza protestu przeciwko budowie rurociągu Dakota Access Pipeline w kontekście relacji amerykańsko-indiańskich

Wprowadzenie

Zgodnie z XIX-wieczną przepowiednią Czarnego Łosia, duchowego przywódcy Indian Oglala Lakota, „siódme pokolenie” rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej zjednoczy się we wspólnej walce przeciwko zagrożeniom, jakie czarny wąż (*Zuzeca*) przyniesie ziemi. *Zuzeca* to rurociąg Dakota Access Pipeline (DAPL), który zagraża kulturowej i ekologicznej trwałości terenów w okolicach rezerwatu Standing Rock Lakota, położonego na granicy Dakoty Południowej i Północnej. „Siódme pokolenie” to tysiące członków 280 plemion indiańskich i ich sojusznicy, którzy w bezprecedensowym akcie solidarności przeprowadzili, między kwietniem 2016 a lutym 2017 r., masowy protest przeciwko realizacji projektu ropociągu.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie przebiegu wydarzeń, retoryki używanej przez obie strony, taktyk pacyfikacyjnych stosowanych przez policję, wojsko i prywatne służby wynajęte przez inwestorów, działań podejmowanych przez uczestników protestu oraz różnych ról i pozycji mediów publicznych i społecznościowych – co pozwoli przybliżyć współczesną sytuację i status ludów tubylczych w Stanach Zjednoczonych. Ponadto, przebieg wydarzeń wokół DAPL może również zilustrować działania podejmowane przez władze amerykańskie w stosunku do ludności cywilnej w przypadku wewnętrznego konfliktu, który nabierając międzynarodowego rozgłosu, zagraża interesom politycznym i ekonomicznym państwa.

Wydarzenia wokół DAPL należy ująć w szerszym, historycznym kontekście relacji indiańsko-amerykańskich, analizując również zmieniającą się wizję przyszłości rdzennych mieszkańców i wybierane sposoby postępowania. Zastosowane metody to przede wszystkim analiza materiałów prasowych dotyczących tego wydarzenia, opublikowanych wypowiedzi obu stron, jak również publikacji naukowych z dziedzin nauk społecznych oraz tekstów źródłowych, takich jak akty dotyczące polityki indiańskiej rządu amerykańskiego. Ze względu na ogrom informacji oraz ograniczone ramy niniejszego tekstu, przedstawiony zostanie jedynie zarys najważniejszych wydarzeń, taktyk, oczekiwań i reakcji w relacjach Indian z rządem USA. Rys historyczny jest konieczny dla zrozumienia przebiegu protestu i pozwoli umieścić go w szerszym kontekście przemian społeczno-politycznych w indiańskiej Ameryce. Analiza przebiegu wydarzeń wokół projektu ropociągu w Dakocie Południowej z 2016 r. – oczekiwania, argumenty i taktyki stosowane przez obie strony, reakcja mediów i społeczności międzynarodowej – daje uproszczony obraz dzisiejszej sytuacji Indian w USA¹.

Zarys sytuacji społeczno-ekonomicznej Indian w USA

Zgodnie ze spisem ludności z 2010 r., liczba rdzennych mieszkańców Stanów Zjednoczonych wynosi 5,2 mln, z czego 2,9 mln deklaruje się jako Indianie „czystej krwi”. Indianie stanowią odpowiednio 1,7% lub 0,9% populacji Stanów Zjednoczonych – statystyki wskazują, że liczba ta się stopniowo powiększa². Subiektywność i nieweryfikowalność odpowiedzi na pytania o tożsamość etniczną w amerykańskich spisach ludności oraz fakt, że nie wszyscy rdzenni mieszkańcy biorą udział w ankietach, w pewnym stopniu podważa użyteczność danych ze spisów ludności. Inną metodą na określenie liczby rdzennych mieszkańców może być analiza rejestrów plemiennych, jednak jest ona równie problematyczna. Obecnie w USA jest 567 plemion indiańskich zatwierdzonych przez rząd federalny oraz 226 plemion, które nie otrzymały podobnego statusu. Zasady rejestracji członków znacznie różnią się w zależności od plemienia, jednak zasadniczym kryterium jest procent „indiańskiej krwi” (*blood quantum*). Choć ta metoda klasyfikacji i przynależności została wprowadzona przez rząd kolonialny i jest często krytykowana przez indiańskich badaczy i aktywistów, wciąż stanowi podstawowe narzędzie prawnej identyfikacji z plemieniem³.

¹ W kontekście akademickich dyskusji dotyczących rdzennych mieszkańców Stanów Zjednoczonych często pojawia się problem stosowanej terminologii. W analizach historii stosunków między rdzenną ludnością Ameryki Północnej a przybyszami z Europy oraz ciągu przemian społeczno-politycznych, w tym przede wszystkim nacisku na rozwój samorządności i samostanowienia ze strony ludów tubylczych, stosowanie odpowiedniego nazewnictwa może równocześnie stać się oświadczeniem o charakterze politycznym. W niniejszym artykule wymiennie używa się terminów „Indianie” oraz „rdzenni Amerykanie” na określenie tubylczych mieszkańców Stanów Zjednoczonych. Podobnie terminy „naród” i „plemię” są używane zamiennie w odniesieniu do społeczności indiańskich o odrębnej tożsamości kulturowej.

² US Census Bureau 2010, U.S. Department of Commerce. Economics and Statistics Administration, *The American Indian and Alaska Native Population: 2010*, January 2012, <https://www.census.gov/history/pdf/c2010br-10.pdf> [dostęp: 15.06.2018].

³ Niektórzy badacze wskazują, że używanie przez rząd amerykański stopnia „steżenia krwi indiańskiej” jako głównego kryterium przynależności plemiennej miało przede wszystkim prowadzić to stopnio-

Mimo wyraźnych zmian w stronę plemienną samorządności i niezależności gospodarczej, status społeczno-ekonomiczny Indian Stanów Zjednoczonych jest nadal problematyczny na wielu poziomach. Zgodnie z oficjalnymi danymi, większość Indian żyje obecnie poza rezerwatami oraz poniżej poziomu ubóstwa. Społeczności indiańskie borykają się z wysokim stopniem bezrobocia, alkoholizmu i przemocy domowej. Statystycznie, Indianie są znacznie bardziej narażeni na problemy depresji i samobójstw wśród nastolatków, przerywanie edukacji, przestępczość i pobyt w więzieniu. Wiele współczesnych opracowań podkreśla wpływ historycznej, międzykoleniowej traumy wynikającej z działań rządu amerykańskiego w stosunku do plemion indiańskich na ich obecną sytuację społeczną⁴. Żywe jest też poczucie niesprawiedliwości systemowej i strukturalnego rasizmu w stosunku do Indian, w tym również zwiększonej agresji ze strony policji, służb porządkowych i sądów. Polityka rządu amerykańskiego w stosunku do Indian na przestrzeni lat nie jest adekwatnie analizowana w programach szkolnych, oczekiwania „asymilacji” Indian nie przestają być żywe w opinii publicznej, a elementy tożsamości kulturowych Indian są często upraszczane, odrywane od tradycyjnych kontekstów i wykorzystywane w mediach, reklamie, popkulturze czy modzie. Podczas gdy fragmenty kultur indiańskich ulegają stereotypizacji i zawłaszczeniu przez dominujący dyskurs, i są używane jako istotny element mitologii narodu amerykańskiego, współcześni Indianie istnieją w dużej mierze jedynie na marginesie publicznego zainteresowania⁵.

Podczas gdy historyczna i współczesna sytuacja Indian w Stanach Zjednoczonych jest wyjątkowo skomplikowana, a ich status szczególnie narażony na opresyjne działania dominującego systemu, należy również podkreślić, że sytuacja wielu plemion indiańskich uległa znacznej poprawie w ciągu ostatnich kilku dekad. Ruch na rzecz samorządności i samostanowienia rozwinięty przez środowisko indiańskich aktywistów w latach 60. i 70. (o czym później) położył fundament pod dzisiejsze działania podważające dominujące mity na temat Indian. Szereg aktów nadających plemionom indiańskim większą wolność rozwoju ekonomicznego (na przykład w postaci możliwości budowania kasyn) znacznie poprawił ich sytuację gospodarczą, a ustalenia

wego „rozrzedzenia krwi” i tym samym zaniku odrębnych tożsamości indiańskich. Kryteria oparte na tradycyjnych tubylczych światopoglądach podkreślałyby raczej kwestie wychowania w kulturze i świadomości plemienną oraz relacje wewnątrz społeczności. Więcej zob. Y. Begay, *Historic and Demographic Changes That Impact the Future of the Dine and Developing Community-Based Policy*, [w:] *Dine Perspectives: Revitalizing and Reclaiming Navajo Thought*, red. L.L. Lee, University of Arizona Press, Tucson 2014, s. 105–128; J.D. Forbes, *Blood Quantum: A Relic of Racism and Termination*, „The People’s Voice”, November 27, 2000, s. 1–3; P.T. Strong, B.V. Winkle, „Indian Blood”: *Reflections on the Reckoning and Refiguring of Native North American Identity*, „Cultural Anthropology” 1996, vol. 11, nr 4, s. 547–576.

⁴ National Congress of American Indians, *Indian Country Demographics*, <http://www.ncai.org/about-tribes/demographics> [dostęp: 15.06.2018].

⁵ F.M. Bordewich, *Seeing Myths, Seeing Indians, Seeing Ourselves*, [w:] *No Reservations. Native American History and Culture in Contemporary Art*, red. R. Klein, Aldrich Contemporary Art Museum, Ridgefield, CT 2006, s. 42–44; E.S. Bird, *Savage Desires: The Gendered Construction of the American Indian in Popular Media*, [w:] *Selling the Indian: Commercializing and Appropriating American Indian Cultures*, red. C. Jones Meyer, D. Royer, University of Arizona Press, Tucson 2001, s. 62–98. Więcej zob. *Dressing in Feathers: The Construction of the Indian in American Popular Culture*, red. E.S. Bird, Westview Press, Boulder 1996.

dotyczące ochrony własności kulturowej i intelektualnej oddały właścicielom kontrolę nad własnym dorobkiem kulturowym⁶.

Zarys polityki rządu amerykańskiego w stosunku do Indian

Zarówno współczesna sytuacja społeczno-ekonomiczna rdzennych mieszkańców USA, jak i przebieg protestu sprzed dwóch lat, muszą być osadzone również w kontekście historycznym. Polityka rządu amerykańskiego w stosunku do pierwotnych gospodarzy tych ziem determinowała taktyki stosowane względem plemion indiańskich, przy czym relacje i oczekiwania względem Indian znacznie zmieniały się na przestrzeni lat.

Pomimo że temat podboju ziem należących do rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej jest w dużej mierze ignorowany lub upraszczany w oficjalnym programie edukacji, nie brakuje opracowań naukowych i popularnonaukowych dotyczących wydarzeń i taktyk stosowanych przez rząd amerykański od czasów narodzin Stanów Zjednoczonych⁷. Pacyfikacja i ubezwłasnowolnienie narodów indiańskich, przebiegająca głównie w XVIII i XIX w., miała na celu doprowadzenie do totalnej asymilacji ludności tubylczej. Działania podejmowane przez władze amerykańskie przybierały skrajne formy: od ludobójstw i wymuszonych przesiedleń, przez narzucenie nowego stylu życia w rezerwach, po separację dzieci indiańskich od tradycyjnych społeczności pod pretekstem edukacji w szkołach z internatem.

Jednym z przykładów stosowania tego typu taktyk jest przypadek Indian Nawaho z południowego zachodu Stanów Zjednoczonych. Nawahowie, tak jak inne plemiona indiańskie, byli systematycznie i na różne sposoby zmuszani do zmiany tradycyjnego stylu życia, w celu szybszej asymilacji do dominującego systemu. Indianie Nawaho zawsze przywiązywali ogromną wagę do swojej tradycyjnej ojczyzny, więc wymuszona i brutalna relokacja całej społeczności w latach 1863–1868 (Długi Marsz, *The Navajo Long Walk*) do obozu w teksaskim Forcie Sumner (Bosque Redondo) zapisała się w kolektywnej pamięci plemienia jako jedno z najbardziej traumatycznych doświadczeń całej społeczności⁸. Amerykańskie wojsko zmusiło całe rodziny do porzucenia swoich domostw i udania się w 500-kilometrową podróż na wschód, podczas której zmarło ponad dwieście osób. Spalenie nawajskich pól i zniszczenie zbiorów dodatkowo zmuszało członków plemienia do opuszczenia ojczyzny. Nawahowie doświadczyli również bezpośredniego zamachu na swój tradycyjny styl życia i wartości kulturowe podczas narzuconej przez rząd amerykański przymusowej redukcji stad hodowlanych, które stanowiły ogromną wartość kulturową i społeczną w światopoglądzie Nawaho⁹. Se-

⁶ *The Indian Gaming Regulatory Act* z 1988 r. czy też *The Native American Graves Protection and Repatriation Act* (NAGPRA) z 1990 r.

⁷ Wśród ogromnej liczby opracowań poświęconych historii relacji indiańsko-amerykańskich warto wyróżnić pozycje autorstwa Vine'a Delorii Jr., Fredericka W. Hodge'a, Roxanne Dunbar-Ortiz czy też Donaldalda Fixico. Zachowanie kolektywnej pamięci dawnych wydarzeń i doświadczeń, dekonstrukcja dominującej wersji przeszłości oraz napisanie historii od nowa z perspektywy ludów tubylczych to dziś główne zadania i postulaty rdzennych historyków takich jak Jennifer Denetdale lub James Riding In.

⁸ R. Roessel, *Navajo Stories of the Long Walk Period*, Navajo Community College Press, Tsaile 1973.

⁹ R. Roessel, B.H. Johnson, *Navajo Livestock Reduction: A National Disgrace*, Navajo Community Col-

paracja pokoleń poprzez zabieranie nawajskich dzieci do szkół z internatem okazała się bardzo skuteczną taktyką w podważeniu ciągłości kulturowej plemienia, co miało prowadzić do szybszej asymilacji. Historia Indian Nawaho może służyć jako jedna z licznych ilustracji kreatywności taktycznej i determinacji władz amerykańskich, by – jeśli nie pozbyć się problemu całkowicie – ubezwłasnowolnić społeczność tubylcze mające wyraźną tożsamość grupową i uzasadnione roszczenia.

Amerykańska polityka wobec rdzennych mieszkańców kontynentu ulegała na przestrzeni wieków dużym zmianom. W latach 1778–1871 rząd USA uznawał ograniczoną podmiotowość polityczną plemion, gdyż tego wymagały od niego prawa legalnego regulowania stosunków, w tym zawierania traktatów. Na podstawie założenia o odpowiedności obu podmiotów, władze plemienne traktowano jako polityczne reprezentacje państw, co doprowadziło do zawarcia 645 porozumień. W 1871 r. decyzją Kongresu, wszelkie zbiorowości przestały być traktowane jako oddzielne, niezależne narody, z którymi rząd USA musiałby zawierać traktaty. Indianie stali się tzw. podopiecznymi rządu federalnego (*wards of federal government*) i przestali się liczyć na arenie politycznej.

Odtąd również zaczęto stosować wobec Indian politykę asymilacji z jednej strony i politykę izolacji z drugiej. Osadzenie w rezerwach miało umożliwić zarówno kontrolę nad Indianami, jak i przeprowadzenie długoterminowych akcji „cywilizacyjnych” na rzecz zupełnej asymilacji. Indiańskie dzieci umieszczano w szkołach z internatami, a intensywne edukacja i izolacja miały wpłynąć na osłabienie więzi rodzinnych i zerwanie tradycyjnego przekazu kulturowego. Hasło „Zabić Indianina, ocalić człowieka” przyświecało większości szkół z internatem, gdzie w procesie narzuconej akulturacji, indiańskie dzieci miały – wraz z utratą języka i kompetencji kulturowych – utracić swoją plemienną tożsamość i lojalność¹⁰.

Wprowadzenie Ogólnego Aktu o Nadaniu Ziemi (*General Allotment Act*) było najpoważniejszym w skutkach działaniem na rzecz asymilacji Indian. Wiązało się to z przekonaniem, że pełna amerykanizacja Indian będzie możliwa, kiedy narzuci się im zasadę o prywatnej własności ziemi, co spowoduje rozpad tradycyjnej kultury plemiennej. Ogólny Akt o Nadaniu Ziemi z 1887 r. podważał tradycyjne, kolektywne prawo plemienia do własności ziemskiej, dzieląc ją między członków plemienia i umożliwiając jej sprzedaż białym osadnikom¹¹.

Przed wybuchem II wojny światowej, Franklin D. Roosevelt zmienił politykę rządu wobec Indian w ramach Nowego Ładu (*New Deal*). John Collier, mianowany przez prezydenta komisarzem ds. Indian, doprowadził do uchwalenia Aktu o Reorganizacji

lege Press, Tsale 1974. Co istotne, redukcja stad hodowlanych została przeprowadzona pod okiem Johna Colliera, ówczesnego komisarza Biura ds. Indian, a akcja wchodziła w zakres polityki Nowego Ładu Roosevelta. Mimo że ten okres uważa się za czas pozytywnych zmian w amerykańskiej polityce w stosunku do Indian, przykład Indian Nawaho pokazuje, że w niektórych aspektach sytuacja się nigdy nie poprawiła.

¹⁰ *Kill the Indian... and save the man* – to znany cytat Richarda H. Pratta, oficera armii amerykańskiej, a później założyciela i wieloletniego dyrektora szkoły dla Indian w Carlisle, w Pensylwanii.

¹¹ Za skorzystanie z warunków aktu (160 akrów na 25 lat) każdy Indianin miał otrzymać obywatelstwo USA, podobnie jeśli osiedlił się z dala od plemienia i przyjął amerykański styl życia. Rezerwy nie były odtąd własnością plemienną, ale zbiorem prywatnych działek. Indianie nie byli w związku z tym traktowani jako całe zbiorowości, ale jako indywidualne osoby. Z „Indian Amerykańskich” stali się „Amerykanami indiańskiego pochodzenia”.

Indian (*Indian Reorganization Act*, znany też jako *Howard-Wheeler Act*), który zniósł ustalenia Ogólnego Aktu o Nadaniu Ziemi z 1887 r.: przywrócił plemionom status samodzielnych jednostek politycznych, umożliwił utworzenie plemiennych struktur rządowych oraz odzyskanie i konsolidację ziem rozparcelowanych pomiędzy członków plemienia.

Po zakończeniu wojny klimat polityczny przestał sprzyjać narodom indiańskim, a wraz z ustanowieniem *Indian Claim Commission Act* w 1946 r. wycofano federalne zapomogi i specjalny status plemion indiańskich. Jednym z głównych celów nowego komisarza do spraw Indian Dillona S. Myera była likwidacja rezerwatów i Biura do Spraw Indian (Bureau of Indian Affairs, BIA). W 1952 r. wprowadzono program dobrowolnych przesiedleń, mający skłonić Indian do migracji z rezerwatów do miast. Jednak w miastach – zamiast wtapiać się w amerykańskie społeczeństwo – Indianie tworzyli getta etniczne, a wielu wracało do rezerwatów. Skutkiem przenoszenia się Indian różnych plemion do miast było również tworzenie się ponadplemiennych więzi i ugruntowanie koncepcji ogólnej, indiańskiej tożsamości. *Indian Relocation Act* z 1956 r. miało na celu zachęcenie tubylców do osiedlania się poza rezerwatami, co miało sprzyjać asymilacji i utracie tradycyjnych więzi.

Koniec lat 50. przyniósł poprawę i stabilizację sytuacji, w związku z wagą głosów tubylczych podczas ostrej walki wyborczej między Richardem Nixonem a Johnem F. Kennedym. Ustanowiono wiele programów walki z bezrobociem i wzmocniono władzę rad plemiennych. Sytuacja polityczna sprzyjała rozwojowi społeczeństwa indiańskiego w miastach i rezerwach. Indianie nie pragnęli upodobnienia się do białych, ani pod względem prawnym, ani społecznym. Chodziło im raczej o odzyskanie pozycji gospodarza Ameryki, zachowanie tożsamości i praw do samostanowienia. Według niektórych to właśnie nastrój odrodzenia etnicznego doprowadził do radykalizacji panindiańskich działań, gdyż mimo represji, wyniszczenia dużej części populacji i degradacji społecznej, nie doszło do zatarcia tożsamości plemiennych. Ponadplemienna świadomość wspólnoty kulturowej dotyczyła jednak wówczas głównie wykształconych elit w środowiskach miejskich.

Analiza historii relacji indiańsko-amerykańskich może rzucić nieco więcej światła na przebieg wydarzeń sprzed dwóch lat w okolicach Standing Rock. Mimo wspomnianych prób zlikwidowania „problemu” indiańskiego w przeszłości, plemiona w dużej mierze zachowały swoją odrębność polityczno-gospodarczą – a solidarny, liczny i nagłośniony protest przeciw budowie ropociągu był również wyrazem tej determinacji.

Początki aktywizmu indiańskiego w USA

Opór Indian przeciwko opresyjnemu systemowi kolonialnemu nigdy nie ustał. Wraz z przemianami społeczno-politycznymi i zmieniającą się polityką rządu USA, w latach 60. i 70. XX w. nastąpiła aktywizacja działań indiańskich, które charakteryzowała ponadplemienna solidarność. Jako że był to okres odrodzenia etnicznego wielu mniejszości w Stanach Zjednoczonych, wystąpienia Indian w imię poprawy sytuacji, respektowania praw i poszanowania odmienności kulturowej nie były wyjątkiem. Zainspirowani ruchem praw człowieka w USA, w tym działalnością Czarnych Panter, indiańscy aktywiści stworzyli ruch Red Power. Spektakularne zajęcie wyspy

Alcatraz w 1969 r. przez grupę o nazwie Indianie Wszystkich Plemion (Indians of All Tribes) miało być symbolem jedności wszystkich plemion indiańskich i zapowiedzią dalszych walk o samostanowienie Indian. Wydarzenie to wpłynęło na zmianę polityki względem Indian, a przynajmniej położyło kres polityce „likwidacyjnej”, której celem było zamknięcie rezerwatów i likwidacja BIA. Innymi głośnymi akcjami świadczącymi o solidarności Indian wokół wspólnych celów i ich gotowości na podjęcie bardziej radykalnych działań była okupacja budynku BIA po demonstracji nazwanej Szlakiem Złamanych Traktatów w 1972 r. Najbardziej radykalną organizacją młodych indiańskich aktywistów tamtego okresu był Ruch Indian Amerykańskich (American Indian Movement, AIM). AIM podjął agresywne działania antyrządowe: w 1973 r. na kilka miesięcy zajął miasteczko Wounded Knee w Dakocie Południowej¹². Co istotne, konflikt nabrał charakteru zbrojnego, obie strony używały broni ostrej i po obu stronach nie zabrakło ofiar. Co istotne w kontekście protestu wokół DAPL z 2016 r., w rozumieniu rządu amerykańskiego brutalna reakcja na działalność indiańskich aktywistów powinna być i była rozpatrywana w kategoriach obrony przed terroryzmem na terenie kraju. Autorzy raportu FBI z 1976 r. określali AIM jako ugrupowanie terrorystyczne, które ma na celu obalenie rządu amerykańskiego i wprowadzenie rządów terroru. Aktywiści byli porównywani do partyzantki terrorystycznej i oceniani jako szczególnie niebezpieczni¹³. Czterdzieści lat później podejście służb amerykańskich do indiańskiego aktywizmu, tym razem o wyraźnie pokojowym charakterze, okazało się bardzo podobne.

Budowa rurociągu Dakota Access Pipeline

Według Energy Transfer Partners, teksaskiej firmy odpowiedzialnej za budowę DAPL, rurociąg jest idealnym rozwiązaniem dla wzrostu gospodarki amerykańskiej na wielu poziomach. Jest to najtańszy, najprostszy i najbezpieczniejszy sposób transportu ropy, co z kolei prowadzi do większej niezależności ekonomicznej USA i obniżenia cen paliw dzięki konkurencji dla ropy sprowadzanej z Kanady. Ponad 1800 km rury przecina cztery stany, łącząc pola naftowe Bakken i Three Forks w Dakocie Północnej z rafineriami w Illinois. Realizacja projektu, który kosztował ok. 3,7 mld USD, oficjalnie zakończyła się w kwietniu 2017 r. Od 1 czerwca 2017 r. przez rurociąg przepływa do 570 tys. baryłek ropy dziennie, przynosząc 55 mln USD zysku w podatkach dla Dakoty Południowej i Północnej, Iowa i Illinois.

¹² Było to miejsce o szczególnym znaczeniu historycznym (osada powstała w miejscu masakry Indian Lakota przez wojska USA w grudniu 1890 r.). Bezpośrednią przyczyną tej akcji była chęć wyrażenia sprzeciwu wobec działań skorumpowanej i zależnej od BIA rady plemiennej oraz bezkarnych prześladowań Indian przez bojówki rady. Mimo że uczestnikom okupacji nie udało się osiągnąć zamierzonych celów, czyli przede wszystkim uznania dawnych traktatów, a władze nie dotrzymały umów w rozejmu, to wydarzenia w Wounded Knee poprawiły stosunki między członkami AIM a plemiennymi tradycjonalistami. Był to kolejny krok w stronę osiągnięcia jedności przekonań i działań. Ponadto dzięki okupacji informacje na temat sytuacji Indian obiegły cały świat i spotkały się z dużym społecznym odzewem. Zainteresowanie kulturą, historią i życiem współczesnym Indian zaowocowało powstaniem licznych klubów poparcia i organizacji wspierających ich dążenia.

¹³ J.H. Writer, *Terrorism in Native America: Interrogating the Past, Examining the Present, and Constructing a Liberatory Future*, „Anthropology & Education Quarterly” 2002, vol. 33, nr 3, s. 325.

Wstępny projekt rurociągu Dakota Access, który zakładał jego trasę 15 km na północ od miasta Bismarck w Dakocie Północnej, został odrzucony przez zagrożenia, jakie mogłyby spowodować dla zbiorników wody pitnej dla mieszkańców miasta w razie ewentualnej awarii. Ustalona trasa przebiega w większej odległości od Bismarck, ale za to zaledwie kilometr od granicy rezerwatu Standing Rock Lakota, przecinając rzekę Missouri nieopodal miejsca, z którego pobierana jest woda pitna dla rezerwatu. Firma Energy Transfer Partners otrzymała pozwolenia na rozpoczęcie budowy w lipcu 2016 r., po tym jak Korpus Inżynieryjny Armii Stanów Zjednoczonych zdecydował, że alternatywna trasa ropociągu wiąże się z minimalnym zagrożeniem ekologicznym i społecznym. Zgodnie z zapewnieniami inwestorów, rurociąg przebiega przez prywatne ziemie farmerów, którzy zgodzili się na taką trasę za odpowiednią rekompensatą, a okoliczne narody indiańskie brały udział w konsultacjach przed rozpoczęciem projektu.

Tuż przed zakończeniem swojej kadencji w listopadzie 2016 r., gabinet prezydenta Baracka Obamy zatrzymał budowę ropociągu na czas przeprowadzenia dogłębnych analiz konsekwencji projektu w kwestiach środowiskowych i społecznych. Zwycięstwo indiańskich aktywistów było jednak bardzo krótkotrwałe, gdyż w styczniu 2017 r., nowo wybrany prezydent Donald Trump – w jednej ze swoich pierwszych dyrektyw – zezwolił na kontynuację budowy ropociągu.

Taktyka i założenia przeciwników budowy rurociągu DAPL

Podczas gdy protesty indiańskie w latach 70. miały charakter militarny, w przypadku protestu w Dakocie Południowej w 2016 r. taktyką aktywistów było przede wszystkim nieprovokowanie agresywnej reakcji władz. Próbuąc zablokować budowę ropociągu przez wiele miesięcy, uczestnicy protestu podkreślali pokojowy charakter wydarzenia. Było to szczególnie akcentowane w wypowiedziach medialnych, gdzie odrzucali etykietę „przeciwników”, nazywając siebie „opiekunami wody” (*protectors* zamiast *protestors*). Na ogrodzeniach wokół konstrukcji ropociągu i obozów aktywistów zawisły banery „Nie jesteśmy uzbrojeni”¹⁴.

Ruch NoDAPL (No Dakota Access Pipeline) zaczął się od lokalnej inicjatywy młodych Indian Lakota, którzy założyli obóz Sacred Stone nieopodal połączenia rzek Missouri i Cannonball. Wkrótce ruch w sprawie ochrony wody jako źródła życia (*Mni Wiconi* w języku Lakota oznacza „woda jest życiem”) rozrósł się na niezwykłą skalę, zyskując poparcie 280 narodów indiańskich z USA i wielu ludów tubylczych z całego świata, między innymi z Ekwadoru, Nowej Zelandii i Tybetu. Obozy Sacred Stone, Red Warrior i Oceti Sakowin zgromadziły kilka tysięcy przeciwników rurociągu. Był to

¹⁴ Większość protestujących przeciwko DAPL podkreśla pokojowy charakter akcji, mimo zetknięcia się z agresywnymi metodami ze strony policji, wojska i prywatnych ochroniarzy, zob. L. Hogan, *Why We Are Singing for Water at Standing Rock, in Front of Men With Guns and Surveillance Helicopters*, „YES! Magazine”, October 04, 2016, <http://www.yesmagazine.org/people-power/to-the-standing-rock-sioux-who-are-singing-for-water-20161004> [dostęp: 15.06.2018]; #NoDAPL: *Updates, resources, and reflections*, Native Appropriations blog, November 1, 2016, <http://nativeappropriations.com/2016/11/nodapl-updates-resources-and-reflections.html> [dostęp: 15.06.2018].

bezprecedensowy przykład solidarności narodów indiańskich wokół sprawy ważnej nie tylko dla Indian, ale dla wszystkich ludów tubylczych, których głosy przez stulecia były często ignorowane lub tłumione.

Tubylczy mieszkańcy widzą kwestię ropociągu z innej, wielowymiarowej perspektywy. Dyskusja wokół inwestycji łączy w sobie nie tylko tematy ochrony środowiska i zasobów wody pitnej, ale również kwestie poszanowania rdzennego dziedzictwa kulturowego, marginalizacji społecznoekonomicznej ludów tubylczych, uprzedzeń na tle rasowym i prężnie rozwijającego się ruchu młodych Indian na rzecz dekolonizacji, sprawiedliwości historycznej i samostanowienia.

Przeciwnicy budowy ropociągu mieli kilka poważnych argumentów. Jednym z nich była ochrona środowiska naturalnego. Tubylcza aktywistka i założycielka stowarzyszenia Honor the Earth, Winona LaDuke, od wielu lat kwestionuje i utrudnia pracę koncernów energetycznych, promując alternatywne środki energii w miejsce paliw kopalnych. Jak twierdzi, projekt rurociągu w żaden sposób nie poprawi bardzo złej sytuacji ekonomicznej narodów tubylczych, a jedynie przyczyni się do wzmocnienia pozycji koncernów paliwowych i dalszej destrukcji środowiska naturalnego. Tak jak w przypadku zawetowanej przez Obamę czwartej fazy budowy ropociągu Keystone XL, bojkotu rurociągu Sandpiper w północnej Minnesocie czy walce przeciw ogromnej inwestycji dotyczącej piasków bitumicznych (Tar Sands Gigaproject) w północnej części kanadyjskiej prowincji Alberta, głosy i obecność ludów tubylczych nie dają się zagłuszyć¹⁵. Powołując się na bliską relację z naturą, odgrywającą ważną rolę w wielu tradycyjnych światopoglądach tubylczych, Indianie kolejny raz znaleźli sojuszników w organizacjach ochrony środowiska (Greenpeace, EarthFirst, EarthJustice, Indigenous Environmental Network)¹⁶. W wypadku wycieku ropy zagrożone zostałoby źródło wody pitnej dla rezerwatu Standing Rock i ośmiu milionów ludzi żyjących poniżej punktu przecięcia Missouri przez ropociąg. Według statystyk dotyczących awarii ropociągów w USA, podawanych przez Biuro ds. Substancji Niebezpiecznych i Rurociągów (Pipeline and Hazardous Materials Safety Administration, PHMSA), prawdopodobieństwo, że dojdzie do wycieku ropy jest wysokie¹⁷. Wycieki ropy w ostatnich latach doprowadziły do wielu katastrof ekologicznych, między innymi na rzece Kalamazoo w stanie Michigan w 2010 r., czy rzece Yellowstone w 2015 r.

¹⁵ W. LaDuke w wywiadzie dla „Democracy Now!”, *Native American Activist Winona LaDuke at Standing Rock: It's Time to Move On from Fossil Fuels*, September 12, 2016, https://www.democracynow.org/2016/9/12/native_american_activist_winona_laduke_at [dostęp: 15.06.2018].

¹⁶ Bliski związek między środowiskiem naturalnym a duchowością czy też światopoglądem ludów tubylczych był i nadal jest analizowany w wielu opracowaniach antropologicznych. Ogólny zarys tego tematu przedstawia np. artykuł C.S. Kidwell, *Native American Systems of Knowledge*, [w:] *A Companion to American Indian History*, red. P.J. Deloria, N. Salisbury, Blackwell, Oxford 2002, s. 87–102. Zob. też: *Native Americans and the Environment: Perspectives on the Ecological Indian*, red. M.E. Harkin i D.R. Lewis, University of Nebraska Press, Lincoln, NE 2007; *A People's Ecology: Explorations in Sustainable Living*, red. G. Cajete, Clear Light Publishing, Santa Fe 1999; W. LaDuke, *All Our Relations. Native Struggles and Life*, South End Press, Cambridge, MA 1999; *Defending Mother Earth: Native American Perspectives on Environmental Justice*, red. J. Weaver, Maryknoll, Ossining, NY 1996.

¹⁷ *Pipeline Incidents: 20-Year Trends*, Pipeline and Hazardous Materials Safety Administration, <https://www.phmsa.dot.gov/data-and-statistics/pipeline/national-pipeline-performance-measures> [dostęp: 15.06.2018].

Nie bez znaczenia jest też kwestia ochrony spuścizny kulturowej ludów tubylczych i ich praw do wolności religijnej¹⁸. Naród Standing Rock Lakota złożył kilka wniosków do sądu federalnego o wstrzymanie budowy ze względu na brak konsultacji dotyczących kulturowej wartości terenów, przez które ma przebiegać ropociąg. Mimo że te tereny nie leżą w granicach rezerwatu Standing Rock, są to ziemie obiecanie narodom Lakota przez rząd amerykański w jednym z licznych złamanych traktatów (Traktat w Fort Laramie, 1868). Według LaDonny Brave Bull Allard, kierowniczki Biura Ochrony Dziedzictwa Historycznego Standing Rock, wzdłuż planowanej trasy rurociągu znajduje się wiele miejsc o wartości kulturowej i archeologicznej, w tym wiele miejsc pochówków Indian należących nie tylko do narodów Lakota, ale również Mandan, Arikara i Północnych Czejenów¹⁹. Retoryka protestujących często opierała się na kwestii ochrony duchowości indiańskiej, ich specjalnej więzi z tym miejscem i roli opiekunów ziemi, do jakiej poczuwają się ludy tubylcze. Całe wydarzenie było traktowane jak ceremonia. Główne taktyki obejmowały modlitwę, procesje i ceremonialne ofiary, a w obozie obowiązywały zasady podobne do tych, które są stosowane w przypadku innych ceremonialnych zgrupowań indiańskich (na przykład zakaz spożywania alkoholu i posiadania broni)²⁰.

Wiele grup reprezentujących historycznie nieuprzywilejowane grupy i walczących o prawa człowieka (The United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues, Amnesty International, Black Life Matters Network, The Other 98%) wyraziło poparcie dla ludów tubylczych, widząc w tym wydarzeniu oddolny ruch przeciwko władzy i dominacji jednej grupy społecznej, upominający się o to, co zostało bezprawnie i brutalnie zabrane w czasach kolonizacji, oraz krytykujący nieustający rasizm, wyzysk i marginalizację potrzeb historycznie zdominowanych grup. Sprawa narodu Lakota zyskała również poparcie w środowisku akademickim oraz na arenie międzynarodowej, m.in. dzięki przewodniczącemu rady plemiennej Standing Rock Dave'owi Archambaultowi II, który w oficjalnym wystąpieniu zawarł apel o międzynarodowe wsparcie²¹.

¹⁸ Wielu tubylczych autorów i antropologów porusza temat praw do wolności religijnej Indian w kontekście integralnego związku między duchowością Indian a terenami o znaczeniu kulturowym, m.in.: Alfonso Ortiz (San Juan Pueblo), Devon A. Mihesuah (Choctaw), Vine Deloria Jr. (Standing Rock Sioux), Joe Watkins (Choctaw) czy James Riding In (Pawnee). Zob. też: P. Nabokov, *Where the Lightning Strikes. The Lives of American Indian Sacred Places*, Viking Penguin, New York 2006; Andrew Gulliford Andrew, „Sacred Objects and Sacred Places. Preserving Tribal Traditions”, University Press of Colorado, Boulder 2000; *Native Americans and Archaeologists. Stepping Stones to Common Ground*, red. N. Swindler, R. Anyon, K.E. Dongoske oraz A.S. Downer, Altamira Press, Walnut Creek 1997.

¹⁹ S. Levin, *Dakota Access: company under scrutiny over sacred artifacts in oil pipeline's path*, „The Guardian”, November 5, 2016, <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/05/dakota-access-oil-pipeline-native-american-artifacts-discovered> [dostęp: 15.06.2018]; P.B. Campbell, „Those are our Eiffel Towers, our pyramids’: Why Standing Rock is about much more than oil”, „The Guardian”, May 15, 2017, <https://www.theguardian.com/science/2017/may/15/those-are-our-eiffel-towers-our-pyramids-why-standing-rock-is-about-much-more-than-oil> [dostęp: 15.06.2018].

²⁰ G. Johnson, S.E. Kraft, *Standing on the Sacred: Ceremony, Discourse, and Resistance in the Fight against the Black Snake*, „Journal for the Study of Religion, Nature and Culture” 2017, vol. 11, nr 1, s. 138.

²¹ Amerykańskie Stowarzyszenie Antropologów (American Anthropological Association, AAA) wydało oświadczenie wspierające działania ruchu NoDAPL: *AAA Stands with Tribal Nations Opposing Dakota Access Pipeline*, September 6, 2016, <http://www.americananthro.org/ParticipateAndAdvocate/AdvocacyDetail.aspx?ItemNumber=20656> [dostęp: 15.06.2018].

Retoryka „obrońców wody” wpisuje się w założenia pręźnie rozwijającego się ruchu aktywistów tubylczych, którzy promują ideę polityczno-społecznej dekolonizacji, podważają zasadność dominujących rządów oraz systemów gospodarczych. Szczególnie w obecnej sytuacji politycznej w USA, młodzi Indianie jednoczą się wokół podobnych postulatów. Dzięki mediom społecznościowym walka nabrała większego rozpędu, a świat wirtualny zapewnia jej przestrzeń na zapis faktycznej wersji wydarzeń. Większość informacji oraz nagrań dotyczących brutalnych metod stosowanych przez zwolenników ropociągu dotarła do świadomości publicznej, w tym międzynarodowej, wyłącznie dzięki technologii komórkowej i mediom społecznościowym²². W przypadku wielu młodych Indian poczucie dumy plemiennej i chęć powrotu do korzeni doprowadziły do ich aktywizacji w kwestiach związanych z poprawą współczesnej sytuacji Indian²³.

Taktyka i założenia zwolenników budowy rurociągu DAPL

W antropologii nie kwestionuje się, że ludy tubylcze i grupy mniejszościowe, które opierają się opresji narzuconych przez kolonizatorów systemów, są często określane jako terroryści, a oficjalna retoryka i taktyki stosowane względem takich grup mają charakter antyterrorystyczny²⁴. Każde aktywne przeciwstawienie się dominującej polityce państwa przez grupy mniejszościowe jest traktowane jako działanie dywersyjne i nielegalne, uzasadniające stosowanie przez władze często brutalnych metod pacyfikacji w stosunku do obywateli państwa. Ludobójstwo, niszczenie źródeł pożywienia, relokacja całej społeczności do obozów, bezpodstawne aresztowania, inwigilacja i zastraszanie środowiska aktywistów to taktyki znajdujące zastosowania i poparcie władz w przypadku jakichkolwiek ruchów oporu wewnątrz państwa²⁵.

Decyzja, czy dany akt przemocy lub oporu zostanie oficjalnie rozpoznany jako akt terroryzmu, konsekwencja konfliktów rasowych czy też choroby umysłowej, jest w USA decyzją polityczną. Niektórzy wskazują również, że nadanie danej grupie

²² Indianie aktywiści z łatwością poruszają się w świecie mediów społecznościowych i zdają sobie sprawę z ich obecnego znaczenia. Hashtag #noDAPL był jednym najpopularniejszych sposobów na ujawnienie informacji i pokazanie solidarności ze sprawą. Dziś internetowe znaczniki służą organizacji, komunikacji i propagowaniu antyrasistowskich idei bliskich środowiskom aktywistów walczących o sprawiedliwość systemową i prawa mniejszości, zwłaszcza w kontekście obecnych działań rządu USA (#nobanonstolenland, #settlercolonialism, #decolonize, #amerikkka).

²³ Na przykład powstała w Albuquerque, NM organizacja Red Nation, która skupia głównie młodych, wykształconych Indian z Nowego Meksyku, bierze aktywny udział w akcjach dotyczących praw ludów tubylczych w kwestiach ochrony ziemi i jej zasobów, dekonstrukcji kolonialnego dyskursu (np. demonstracje przeciwko świętowaniu kolonialnych sukcesów podczas święta La Entrada w Santa Fe), podważania idei kapitalizmu, szerzenia wiedzy na temat krytycznych problemów społecznych dotyczących społeczności indiańskich (jak przemoc w rodzinie czy brutalność policji). Red Nation buduje też więzi z ugrupowaniami o zbliżonych wartościach z innych państw (np. Free Palestine).

²⁴ J. Sluka, *The Contribution of Anthropology to Critical Terrorism Studies*, [w:] *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*, red. R. Jackson, M.B. Smyth, J. Gunning, Routledge, Oxford 2009, s. 138–155.

²⁵ Idem, *Terrorism and taboo: an anthropological perspective on political violence against civilians*, „Critical Studies on Terrorism” 2008, vol. 1, nr 2, s. 170.

etykiety terrorystów prowadzi do jej stopniowej dehumanizacji i usprawiedliwienia podejmowanych działań reakcyjnych. Analizując stosowanie pojęcia terroryzmu w walce z oponentami politycznymi, Jeffrey Sluka podkreśla trzy zasadnicze powody propagandowe: 1) oficjalną i publiczną ocenę działań ruchów oporu jako niemoralnych i sianie postrachu oraz niechęci w stosunku do mniejszości w opinii publicznej, 2) oficjalne odrzucenie podstaw do jakichkolwiek roszczeń politycznych aktywistów i oskarżanie ich o burzenie porządku społecznego, 3) dehumanizację i demonizację zaangażowanych grup w celu usprawiedliwienia stosowania brutalnych metod pacyfikacji²⁶.

„Terroryzm” w antropologii jest rozumiany przede wszystkim jako pojęcie subiektywne i uwarunkowane przez kulturowy i polityczny kontekst. Jest powszechnie nadużywane w sytuacji oporu którejś z grup mniejszościowych, wykorzystywane do „rzucania zbiorowego uroku” i wywoływania natychmiastowych reakcji, do manipulowania i rozwijania fobii oraz uprzedzeń społeczeństwa – w celu usprawiedliwienia podejmowanych działań reakcyjnych i osiągnięcia innych korzyści²⁷.

Reakcje na wyraźnie pokojowy protest, retoryka i sposób pacyfikacji indiańskich aktywistów ze strony inwestorów, jak również reakcje rządu i mediów publicznych pozostawiają wiele do życzenia. Sam teren protestu przez wiele miesięcy wyglądał jak strefa okupacji wojskowej, co często tworzyło symboliczne obrazy, podsumowujące nieadekwatne użycie siły w stosunku do bezbronnych aktywistów. Rozbite na wzgórzach tipi i spacerujące po śniegu dzieci, otoczone kordonem pojazdów policji, Gwardii Narodowej i paramilitarnych grup ochroniarzy dysponujących ciężką bronią, lub rząd kobiet z dziećmi na rękach stojących naprzeciw służb w pełnym ekwipunku militarnym – słusznie przywodzą na myśl bolesne wydarzenia z przeszłości amerykańskich Indian²⁸. Kiedy pewnego dnia wynajęci przez inwestorów prywatni ochroniarze spuścili agresywne psy na protestujące rodziny, w mediach pojawiły się podobne obrazy z czasów pacyfikacji demonstrantów o prawa człowieka w latach 60. w USA. Mimo że pokojowy charakter protestu przeciwko budowie ropociągu był podkreślany i nagłaśniany przez rdzennych aktywistów i ich sojuszników, grupy paramilitarne wynajęte przez inwestorów dopuszczały się użycia gazu pieprzowego, urządzeń dźwiękowych dalekiego zasięgu, broni palnej z kulami gumowymi, i armatek z lodowatą wodą u progu tęgiej zimy. Doszło do wielu aresztowań i prześladowań aktywistów, dziennikarzy, sanitariuszy, a nawet celebrytów

²⁶ *Ibidem*, s. 174.

²⁷ *Ibidem*, s. 179. W kreatywnej odpowiedzi na tego typu retorykę, aktywiści indiańscy pojęcie terroryzmu odnoszą do działań kolonizatorów z Europy. Aktywista i artysta z plemienia Nawaho, Matthew Tafoya, połączył sławne zdjęcie *Geronimo, son and two picked braves. Man with long rifle Geronimo*, wykonane w 1886 r. przez C.S. Fly w Tombstone, Arizona (dostępne na stronie Library of Congress, <https://www.loc.gov/item/2016650886/>), z hasłem „Homeland Security. Fighting terrorism since 1492” („Departament Bezpieczeństwa Krajowego. Walcząc z terroryzmem od 1492”) jako komentarz po atakach terrorystycznych z 11 września 2011. Więcej na ten temat: C.A. Corman, *9/11 and Acoma Pueblo: Homeland security in Indian Country*, „Common-place” 2004, vol. 5, nr 1, <http://common-place.org/book/911-and-acoma-pueblo-homeland-security-in-indian-country> [dostęp: 15.06.2018].

²⁸ Fotografie J. Rivasa dostępne na: <https://www.josuerivasfoto.com/standingstrong/> [dostęp: 15.06.2018].

biorących udział w proteście. Niektórzy zaangażowani w pokojowy protest ponieśli poważne obrażenia²⁹.

W celu opanowania i pacyfikacji obozów NoDAPL, jesienią 2016 r. inwestorzy z Energy Transfer Partners wynajęli firmę TigerSwan, międzynarodową najemną grupę paramilitarną do walki z terroryzmem. Ujawnione w maju 2017 r. zapisy komunikacji tej grupy rzuciły więcej światła na wybór taktyk stosowanych przeciwko protestującym oraz ich uzasadnienie. Jeden z czołowych aktywistów ruchu NoDAPL, Dallas Goldtooth z Indigenous Environmental Network, potwierdził, że uczestnicy protestu doświadczały technik stosowanych przy wywiadzie antyterrorystycznym, takich jak szpiegowanie wewnątrz obozów protestujących, usuwanie danych i zapisów przebiegu wydarzeń z pamięci urządzeń elektronicznych, zakłócenia w komunikacji satelitarnej³⁰. Co więcej, zgodnie z wypowiedziami dziennikarzy śledczych, którzy przechwycili komunikację TigerSwan, infiltracja środowiska aktywistów obejmowała współpracę z FBI, US Marshals Service, Departamentem Bezpieczeństwa Narodowego, Departamentem Sprawiedliwości oraz Biurem ds. Indian w celu niejawnego pozyskiwania informacji na temat działań, planów i koligacji protestujących oraz dostarczania informacji prokuratorom w sytuacji procesów sądowych oponentów projektu. Zgodnie z raportem dziennikarzy śledczych zajmujących się sprawą, taktyki stosowane przez TigerSwan były wymierzone w „ruch oporu o naturze ideologicznej z silnym komponentem religijnym”³¹. Protestujący o bliskowschodnich, a zwłaszcza palestyńskich korzeniach byli sprawdzani pod kątem możliwych asocjacji z islamskimi ugrupowaniami terrorystycznymi, a retoryka dotycząca stosowanych strategii porównywała działanie i dynamikę ruchu NoDAPL do działań fundamentalnych ugrupowań islamskich. W przechwyconej komunikacji TigerSwan aktywiści byli „terrorystami”, bezpośrednie akcje najemników „atakami”, a obozy NoDAPL „polami walki”. Grupa TigerSwan była też odpowiedzialna za rozprzestrzenianie nieprawdziwych informacji (tzw. *fake news*) mających na celu dyskredytację idei i działań protestujących³².

²⁹ D. Hawkins, *Police defend use of water cannons on Dakota Access protesters in freezing weather*, „Washington Post”, November 21, 2016, https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2016/11/21/police-citing-ongoing-riot-use-water-cannons-on-dakota-access-protesters-in-freezing-weather/?utm_term=.efae1fbd17d0 [dostęp: 15.06.2018]; J.C. Wong, *Standing Rock protest: hundreds clash with police over Dakota Access Pipeline*, „The Guardian”, November 21, 2016, <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/21/standing-rock-protest-hundreds-clash-with-police-over-dakota-access-pipeline> [dostęp: 15.06.2018]; J.C. Wong, S. Levin, *Standing Rock protesters hold out against extraordinary police violence*, „The Guardian”, November 29, 2016, <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/29/standing-rock-protest-north-dakota-shutdown-evacuation> [dostęp: 15.06.2018]; F. Garcia, *Dakota Access Pipeline: Native American protesters 'attacked' with pepper spray and guard dogs*, „The Independent” September 4, 2016, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/dakota-access-pipeline-protests-native-americans-attacked-dogs-north-dakota-sioux-a7225571.html> [dostęp: 15.06.2018].

³⁰ *TigerSwan, Counter-Terrorism and NoDAPL: 10 Astonishing Revelations*, „Indian Country Today”, May 29, 2017, <https://newsmaven.io/indiancountrytoday/archive/tigerswan-counter-terrorism-and-nodapl-10-astonishing-revelations-Os8qb5NeQUaPZKAkoe0cQA/> [dostęp: 15.06.2018].

³¹ A. Brown, W. Parrish, A. Speri, *Leaked documents reveal counterterrorism tactics used at Standing Rock to 'defeat pipeline insurgencies'*, „The Intercept”, May 27 2017, <https://theintercept.com/2017/05/27/leaked-documents-reveal-security-firms-counterterrorism-tactics-at-standing-rock-to-defeat-pipeline-insurgencies/> [dostęp: 15.06.2018].

³² *Ibidem*.

Aktywiści NoDAPL byli również inwigilowani przez specjalną jednostkę antyterrorystyczną FBI (Joint Terrorism Task Force, JTTF) z użyciem podobnych taktyk i zasobów, jakie znajdują zastosowanie w przypadku zwalczania terroryzmu wewnętrznego (*domestic terrorism*)³³.

Podsumowanie

Ostatecznie, projekt DAPL został sfinalizowany w kwietniu 2017 r. Rurociąg DAPL przetransportował już ponad 182,5 mln baryłek ropy, odkąd został dopuszczony do użytku w czerwcu 2017 r. Obozy protestujących zostały zlikwidowane kilka miesięcy wcześniej. W wywiadzie dla NPR z grudnia 2016 r., Dave Archambault II podkreślał, że głównym zadaniem „opiekunów wody” było zwrócenie uwagi na problem, który inaczej przeszedłby bez echa. Nawoływał protestujących do powrotu do domów, gdyż po decyzji gabinetu Obamy, Korpus Inżynierii Armii Stanów Zjednoczonych zablokował budowę ropociągu na czas przeprowadzenia analizy możliwego wpływu konstrukcji na środowisko naturalne i integralność kulturową zamieszkujących tam ludów tubylczych³⁴. Decyzja Donalda Trumpa przekreśliła nadzieje na dalsze negocjacje w sprawie budowy, impet ruchu opadł, a protest zaczął przejawiać się na mniejszą skalę (np. kolejne, mniejsze obozy powstawały na prywatnych ziemiach aktywistów, aktywiści przenieśli swoją uwagę na inne projekty ropociągów). Wielu uczestników protestu mierzy się z długimi i skomplikowanymi prawnymi konsekwencjami udziału w tym wydarzeniu³⁵.

Inwestorzy twierdzą, że dołożyli wszelkich starań, by uniknąć potencjalnych wycieków. Jedynie cztery baryłki ropy wyciekły podczas pierwszych miesięcy operowania rurociągu (który w tym czasie przetransportował 61,25 mln baryłek). Energy Transfer Partners zastosowała grubsze rury i specjalne innowacyjne zabezpieczenia w miejscu, o które toczył się spór (przecięcie rzeki Missouri w okolicach jeziora Oahe). Według inwestorów skorzystali wszyscy – ropa jest transportowana szybko i bezpiecznie, projekt stworzył 10 000 nowych miejsc pracy, lokalni właściciele ziemscy otrzymali sowite wypłaty (w sumie 189 mln USD), a stanowe i lokalne rządy – 55 mln USD w podatkach od własności³⁶.

W październiku 2017 r. prokurator generalny USA Jeff Sessions otrzymał list od 84 członków Kongresu, wzywający go do wniesienia oskarżenia przeciwko protestującym

³³ S. Levin, *Revealed: FBI terrorism taskforce investigating Standing Rock activists*, „The Guardian”, February 10, 2017, <https://www.theguardian.com/us-news/2017/feb/10/standing-rock-fbi-investigation-dakota-access> [dostęp: 15.06.2018].

³⁴ *Standing Rock Sioux Chairman Dave Archambault II On Army Corps Decision*, Interview at All Things Considered, NPR, December 4, 2016, <https://www.npr.org/2016/12/04/504365465/standing-rock-sioux-chairman-dave-archambault-ii-on-army-corps-decision?t=1540310589290> [dostęp: 15.06.2018].

³⁵ C. Moynihan, *A Murky Legal Mess at Standing Rock*, „The New Yorker”, January 11, 2017, <https://www.newyorker.com/news/news-desk/people-arrested-at-standing-rock-protests-fight-for-their-legal-rights> [dostęp: 15.06.2018].

³⁶ B.A. McCown, *Whatever happened to the Dakota Access Pipeline?*, „Forbes”, June 4, 2018, <https://www.forbes.com/sites/brighammccown/2018/06/04/what-ever-happened-to-the-dakota-access-pipeline/#33e1dc784055> [dostęp: 15.06.2018].

w sprawie rurociągu DAPL. Według autorów listu, aresztowani uczestnicy protestów powinni być oskarżeni o terroryzm wewnętrzny, gdyż „utrzymanie bezpiecznej i niezawodnej infrastruktury energetycznej jest kwestią bezpieczeństwa narodowego”³⁷. Uznanie działań przeciwników rurociągu DAPL za przejaw ekoterroryzmu usprawiedliwiłoby użycie środków natury antyterrorystycznej przeciwko protestującym, gdyż ekoterroryzm w opinii inwestorów i stowarzyszeń zaangażowanych w rozwój energetyczny państwa prowadzi do aktów przemocy, wandalizmu, niszczenia mienia i zagraża bezpieczeństwu publicznemu³⁸. Przede wszystkim jednak taka kategoryzacja działań przeciwników DAPL odwraca uwagę od znacznie trudniejszych zagadnień prawnych, jakimi są kwestie respektowania traktatów zawartych z narodami indiańskimi, prawo do samostanowienia, ochrona dziedzictwa kulturowego oraz wolności religijnej.

Warto zaznaczyć, że retoryka i taktyki antyterrorystyczne stosowane w stosunku do protestujących Indian nie odbiegają od taktyk stosowanych wobec innych aktywistów, grup i ruchów społecznych, które przeciwstawiają się polityce administracji Trumpa. Jest to wyraźnie widoczne zwłaszcza w przypadku inwigilacji i przemocy stosowanej wobec członków ruchu Black Lives Matter, którzy zostali określani przez jednostkę antyterrorystyczną FBI jako „ekstremiści czarnej tożsamości” (*black identity extremists*) zagrażający bezpieczeństwu państwa³⁹. Próba uznania działalności aktywistów BLM za przykład terroryzmu wewnętrznego sugeruje, że obecne władze odrzucają oskarżenia o profilowanie rasowe, przemoc oraz nadużycia policji w stosunku do czarnej mniejszości⁴⁰. Może więc się wydawać, że wszyscy obywatele, którzy otwarcie demonstrują niezadowolenie z metod stosowanych przez służby państwowe, decyzji władz amerykańskich lub też zagrażają interesom uprzywilejowanych grup (np. inwestorów), mogą potencjalnie zostać sklasyfikowani jako terroryści, a co za tym idzie, doświadczać taktyk stosowanych w walce z terroryzmem. Jest to możliwe dzięki szerokiej definicji terroryzmu wewnętrznego, wprowadzonej ustawą *USA PATRIOT Act* z 2001 r., która jako terroryzm wewnętrzny określa wszelkie działania o charakterze kryminalnym stanowiące zagrożenie dla ludzkiego życia i próbujące wpłynąć na politykę rządu metodami przymusu i zastraszania⁴¹.

W kontekście polityki władz amerykańskich w stosunku do protestujących obywateli, brutalne metody pacyfikacji protestów wokół DAPL nie odbiegają więc od

³⁷ K. Hardy, *Should Iowa's Dakota Access Pipeline protesters face terrorism charges?*, „Des Moines Register”, October 25, 2017, <https://eu.desmoinesregister.com/story/money/business/2017/10/25/should-iowas-dakota-access-pipeline-protesters-face-terrorism-charges/796025001> [dostęp: 15.06.2018].

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ S. Levin, *FBI terrorism unit says, black identity extremists' pose a violent threat*, „The Guardian”, October 7, 2017, <https://www.theguardian.com/us-news/2017/oct/06/fbi-black-identity-extremists-racial-profiling> [dostęp: 15.06.2018].

⁴⁰ S. Matthews, M. Cyril, *We say black lives matter. The FBI says that makes us a security threat*, „The Washington Post”, October 19, 2017, https://www.washingtonpost.com/news/posteverything/wp/2017/10/19/we-say-black-lives-matter-the-fbi-says-that-makes-us-a-security-threat/?noredirect=on&utm_term=.18d229ae8554 [dostęp: 15.06.2018].

⁴¹ K. Irby, *Protesters are increasingly being labeled domestic terrorist threats, experts worry*, „McClatchy DC Bureau”, October 27, 2017, <https://www.mcclatchydc.com/news/nation-world/national/article181358311.html> [dostęp: 15.06.2018]; *The USA PATRIOT Act, Sec. 802: Definition of Domestic Terrorism*, <http://purl.access.gpo.gov/GPO/LPS39935> [dostęp: 15.06.2018].

obecnej normy. W kontekście relacji amerykańsko-indiańskich, łamanie traktatów, ignorowanie głosów, potrzeb, praw czy też wartości kulturowych ludów tubylczych jest również swoistą kontynuacją polityki USA w stosunku do rdzennych mieszkańców. W tym sensie można by pokusić się o stwierdzenie, że finał indiańskiego protestu wokół DAPL nie mógł być inny. Jednak pomimo rozczarowania sposobem zakończenia całego wydarzenia, wielu aktywistów podkreśla, że protest w Standing Rock rozpoczął nową epokę indiańskiego zaangażowania i solidarności, a ruch No-DAPL dał początek wielu innym tubylczym organizacjom i inicjatywom opartym na potrzebie zachowania wartości i tożsamości kulturowych, przestrzegania praw zapisanych w traktatach oraz ochrony środowiska naturalnego.

„Woda jest życiem”. Analiza protestu przeciwko budowie rurociągu Dakota Access Pipeline w kontekście relacji amerykańsko-indiańskich
Streszczenie

W artykule przedstawiono wydarzenia związane z protestem przeciwko budowie rurociągu *Dakota Access Pipeline* (DAPL) w okolicach rezerwatu Standing Rock w Dakocie Północnej w 2016 r. Taktyki stosowane przez przeciwników i zwolenników projektu są analizowane w kontekście polityki rządu amerykańskiego w stosunku do rdzennych mieszkańców Stanów Zjednoczonych. Użycie retoryki, praktyk i środków z zakresu obrony antyterrorystycznej w celu pacyfikacji z założenia pokojowego protestu jest nie tylko przykładem reakcji rządu amerykańskiego na problematyczne działania własnych obywateli, ale również rzuca więcej światła na status i faktyczną niekorzystną sytuację Indian we współczesnej Ameryce.

Słowa kluczowe: indiański aktywizm, protest obywatelski, pacyfikacja, antyterroryzm, Dakota Access Pipeline, rezerwat Indian Standing Rock

„Water is life”. An analysis of the protest against the construction of the Dakota Access Pipeline in the context of relations between the Federal Government and Native Americans
Abstract

The main focus of the paper is the protest against the construction of the Dakota Access Pipeline (DAPL) near Standing Rock Indian Reservation in North Dakota in 2016. The strategies employed by the opponents and supporters of the project are analyzed in the wider context of the relations between the US federal government and Native American nations. Counter-terrorism rhetoric, methods, and measures used in the process of pacification of that fundamentally peaceful protest is not only an example of how the US government deals with its citizens' resistance but also sheds more light on the current, unfavorable situation and status of Native Americans in contemporary America.

Key words: indigenous activism, grassroots protest, pacification tactics, counter-terrorism, Dakota Access Pipeline, Standing Rock Indian Reservation

„Woda jest życiem”. Analiza protestu przeciwko budowie rurociągu Dakota Access Pipeline...

«Вода – это жизнь». Анализ протестов против строительства нефтепровода Dakota Access Pipeline в контексте американо-индейских отношений
Резюме

В статье рассмотрены события, связанные с протестом против строительства нефтепровода Dakota Access Pipeline (DAPL) в окрестностях индейской резервации Стэндинг-Рок в Северной Дакоте в 2016 г. Тактика, используемая противниками и сторонниками проекта анализируется в контексте политики американского правительства в отношении коренных жителей Соединенных Штатов. Использование риторики, методов и средств находящихся в распоряжении антитеррористических служб для пачификации, предположительно, мирного протеста является не только примером реакции американского правительства на некоторые действия собственных граждан, но также показывает статус и фактическое, неблагополучное положение индейцев в современной Америке.

Ключевые слова: индейский активизм, гражданский протест, пачификация, антитерроризм, Dakota Access Pipeline, индейская резервация Стэндинг-Рок

